

Δρόμος χωρίς γυρισμό η έξοδος από το ευρώ-ΕΕ

Του Δημήτρη Μάρδα

Υπ. Βουλευτή, ΣΥΡΙΖΑ, Β΄ Θεσσαλονίκη

τ. Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών

Καθ/τη Τμήματος Οικονομικών Επιστημών , ΑΠΘ

Διλήμματα που θέτει ένα μέρος του πολιτικού κόσμου, διάσπαρτου στα κόμματα της χώρας, αναφορικά με τη θέση της Ελλάδας στο ευρώ και την ΕΕ είναι τα εξής. Το πρώτο, πιο ξεκάθαρο αναφέρεται στη διπλή έξοδο δηλαδή τόσο από το ευρώ όσο και από την ΕΕ.

Το δεύτερο, απομονώνει την αποχώρηση της χώρας από το ευρώ, μη εισάγοντας λοιπόν την υπόθεση της εξόδου από την ΕΕ. Η θέση αυτή παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς υπάρχουν διαφωνίες ως προς τη δυνατότητα της χώρας να επιλέξει τη συγκεκριμένη λύση.

Η άποψη ότι κάποιο κράτος-μέλος μπορεί να παραμείνει εντός της ΕΕ αποχωρώντας από την ευρωζώνη, βασίζεται, κατά τους υποστηρικτές της, στη Συνθήκη της Λισσαβόνας. Στο άρθρο 50 της Συνθήκης σημειώνεται ειδικότερα, ότι «κάθε κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να αποχωρήσει από την Ένωση σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς κανόνες».

Γίνεται σαφές λοιπόν από τα προαναφερθέντα, ότι το θέμα της αποχώρησης είναι αποτέλεσμα εσωτερικών διεργασιών και μόνο του ενδιαφερομένου κράτους μέλους. Οπότε, η αποχώρηση από το ευρώ δε συνεπάγεται αυτόματα και έξοδο από την ΕΕ.

Επιπλέον, η συμμετοχή στο ευρώ αποτελεί έκφραση ενισχυμένης συνεργασίας, στο πλαίσιο μιας Συνθήκης. Ως εκ τούτου, η απόρριψη των κανόνων που διέπουν μια τέτοια συνεργασία, ως μέρος της Συνθήκης, δεν συνεπάγεται την αποχώρηση από την ΕΕ.

Η παραπάνω όμως ερμηνεία δεν είναι και η μόνη. Εξίσου ισχυρή φαίνεται και η θέση κατά την οποία η αποχώρηση από το ευρώ μπορεί να οδηγήσει, υπό προϋποθέσεις, στην έξοδο από την ΕΕ. Και αυτό προκύπτει από μια δεύτερη ανάγνωση κάποιων άρθρων της Συνθήκης.

Αναλυτικότερα, είναι τυχαίο το γεγονός ότι δεν προβλέφθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ η αποχώρηση κράτους μέλους από την ευρώ ή είναι τυχαίο που για πρώτη φορά τέθηκε αποχώρηση κράτους μέλους από την ΕΕ στη Συνθήκη της Λισσαβόνας και ουδέποτε παλιότερα, Τίποτα δεν είναι τυχαίο.

Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι η Ελλάδα θέλει να κάνει χρήση ενός ανύπαρκτου δικαιώματος, που δεν προβλέπεται κάπου στις Συνθήκες, αυτού της αποχώρησης από το ευρώ. Να υπενθυμίσουμε ότι η ένταξη στο ευρώ ως αμετάκλητη κατάσταση, δε θεμελιώνεται σε κάποιο άρθρο της Συνθήκης της Λισσαβόνας.

Οι εταίροι μας όμως, μπορούν να δεχθούν το εν λόγω δικαίωμα αλλά υπό προϋποθέσεις, που θα θέσουν οι ίδιοι, έχοντας ως δεδομένο ότι μια τέτοια λύση δεν μπορεί να επιβληθεί από την ίδια την Ελλάδα, λόγω απουσίας σχετικών διατάξεων, όπως σημειώθηκε.

Ποιες μπορεί να είναι αυτές οι προϋποθέσεις; Οι τελευταίες προσδιορίζονται από την οικονομική κατάσταση της ενδιαφερομένης χώρας. Ειδικότερα, μια χώρα, που φθάνει σε σημείο αποχώρησης από το ευρώ, χρειάζεται συνάλλαγμα για να στηρίξει το νέο εθνικό της νόμισμα και την οικονομία. Το εισαγωγικό εμπόριο της χώρας πραγματοποιείται μόνο με συνάλλαγμα.

Με την αποχώρηση λοιπόν ενός κράτους μέλους από το ευρώ, η Κεντρική του Τράπεζα πρέπει να έχει υψηλά συναλλαγματικά αποθέματα. Αν τα διαθέτει, τότε έχει πολλές πιθανότητες, εφόσον δεν παραβιάζει τις θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ – στοιχείο που μπορεί να οδηγήσει στην αναστολή των δικαιωμάτων του (άρθρο 7 της Συνθήκης της Λισσαβόνας)– να αποχωρήσει από το ευρώ χωρίς την έξοδο από την ΕΕ.

Αν της λείπουν όμως, τότε η ενδιαφερόμενη κυβέρνηση μπορεί να αρχίσει το παζάρι της εξόδου από την ΕΕ, εξέλιξη που βασίζεται στο άρθρο 122 της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Το άρθρο αυτό προβλέπει «υπό ορισμένους όρους, χρηματοδοτική ενίσχυση στην περίπτωση που κράτος μέλος... αντιμετωπίζει δυσκολίες... που εκφεύγουν από τον έλεγχο του». Η αποχώρηση από το ευρώ σε συνδυασμό με την έλλειψη συναλλάγματος μπορεί να θεωρηθεί ως έκτακτη με ελέγξιμη περίπτωση.

Κάνοντας χρήση αυτού του άρθρου η ΕΕ, απέναντι σε μια οικονομία υπό κατάρρευση μπορεί να δώσει την ακόλουθη λύση. Θα τη χρηματοδοτήσει (κατά το άρθρο 122) ανταλλάσσοντας τη χρηματοδότηση αυτή με την έξοδο της χώρας από την ΕΕ, κάτι που ή ίδια χώρα θα αναγκαστεί να το ζητήσει (κατά το άρθρο 50). Η προαναφερθείσα ερμηνεία μπορεί να είναι η κυρίαρχη αντίληψη της «υπό ορισμένους όρους χρηματοδότησης» του άρθρου 122.

Η άποψη αυτή ίσως ηχεί υπερβολική. Κάποιοι συνάδελφοί μου πανεπιστημιακοί την χαρακτηρίζουν ως πραξικόπημα και απαράδεκτη εξέλιξη, αφού κινείται εκτός του Ευρωπαϊκού πνεύματος. Όπως όμως και αν χαρακτηρίζεται, δεν παύει από το να εκφράζει μια ρεαλιστική αντίληψη, που οφείλει να αποτελεί υπόθεση κάθε στρατηγικής εξόδου από το ευρώ, ακόμη και αν την αποκλείουμε.